

Mgr lic. Andriy YASTREMSKYY
IT, Lwów; KUL, Lublin

WYZWANIA DUSZPASTERSTWA RODZIN W ŚWIETLE ADHORTACJI APOSTOLSKIEJ *AMORIS LAETITIA*

Jakże ważne i prorocze słowa, zawarte w najnowszej Adhortacji *Amoris laetitia*, papież Franciszek skierował do współczesnego świata, do przywódców państw wszystkich kontynentów oraz całego Kościoła:

„Dobro rodziny ma kluczowe znaczenie dla przyszłości świata i Kościoła”¹.

Prawdę o tym, że

„małżeństwo i rodzina stanowią jedno z najcenniejszych dóbr ludzkości”²

zawarł w swoim nauczaniu św. Jan Paweł II 35 lat temu w Adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio*, a aktualność tego nauczania zdaje się nasilać. Dowodzą tego obrady Synodu Biskupów o rodzinie³ oraz posynodalna Adhortacja, w której drugim rozdziale papież Franciszek skoncentrował swoją uwagę na aktualnej sytuacji i wyzwaniach duszpasterstwa rodzin, bowiem bez właściwej diagnozy kontekstu społeczno-kulturowego nie sposób wskazać na skuteczne i właściwe działania duszpasterskie wobec małżeństwa i rodziny.

W socjologii od lat prowadzone są badania różnorodnych czynników: gospodarczych, politycznych, ekonomicznych, społeczno-kulturowych, wpływających na małżeństwo i rodzinę⁴. Papież Franciszek doceniając te wysiłki zauważa, że konkretna historyczna rzeczywistość jest dla Kościoła wezwaniem Ducha dla poznawania niewyczerpanej tajemnicy małżeństwa i rodziny⁵. Biorąc pod uwagę rezultaty badań, Papież podkreśla, że zmiany antropologiczno-kulturowe mają wpływ na wszystkie aspekty życia⁶. Według ks. K. Święsa tego typu zmiany mogą mieć charakter ambiwalentny. Oznacza to, że pewne składowe

---

¹ Franciszek, Adhortacja apostolska *Amoris laetitia* (Rzym 2016), w: http://w2.vatican.va/content/dam/francesco/pdf/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20160319_amoris-laetitia_pl.pdf (26.08.2016) /dalej: AL/, 31.

² Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (Rzym 1981), w: http://www.kodr.pl/upload/file/PDF/Familiaris_consotrio.pdf (23.08.2016) /dalej: FC/, 1.

³ Por. AL 4.

⁴ Por. K. Święs, *Aktualne uwarunkowania nowej ewangelizacji w Polsce*, w: *Polskie drogi nowej ewangelizacji*, K. Święs, D. Lipiec (red.), Lublin 2014, s. 21-23.

⁵ Por. AL 31.

⁶ Por. tamże 32.

zmian antropologiczno-kulturowych mogą negatywnie wpływać na małżeństwo i rodzinę, natomiast inne czynniki tychże przemian będą powodować pozytywne zmiany w małżeństwach i rodzinach⁷.

Św. Jan Paweł II dostrzegając przemiany społeczno-kulturowe i ich wpływ na rodzinę widział je z głębszej perspektywy i odnosił do obecności i działania Boga w świecie:

„Sytuacja, w której znalazła się rodzina, posiada aspekty pozytywne i aspekty negatywne: pierwsze są znakiem zbawienia Chrystusowego działającego w świecie, drugie – znakiem odrzucenia przez człowieka miłości Boga”⁸.

1. Indywidualizm i subiektywizm.

Papież Franciszek porusza problem odrzucenia przez człowieka miłości Boga i nazywa to zjawisko „wybujałym indywidualizmem”, który zniekształca więzi małżeńsko-rodzinne. Dokonuje się to poprzez traktowanie własnych pragnień, jako najważniejszych i sprowadzanie członków rodziny do bycia samotnymi wyspami. Taka postawa powoduje w relacjach małżeńsko-rodzinnych nieufność, ucieczkę od zobowiązań i arogancję⁹.

Na zmiany społeczne idące w kierunku indywidualizmu zwracają uwagę socjologowie religii. Badania z 2009 r. wykazały, że 64,5% badanych w Polsce uznało własne sumienie za najważniejszy autorytet w rozstrzygnięciu konfliktów moralnych, natomiast znacznie niższy odsetek stanowili respondenci uznający decydującą rolę nauki Kościoła (9,8%) oraz poradnictw rodzinnych¹⁰. Powyższe rezultaty badań można wytłumaczyć pragnieniem człowieka do bycia wolnym. W związku z tą kwestią papież Franciszek stwierdza:

„łatwo dziś pomylić prawdziwą wolność z ideą, że każdy osądza według własnego widzi mi się, jakby poza indywidualnymi osobami nie było żadnych prawd, wartości, zasad, które nas ukierunkowują, jak gdyby wszystko było równe i na wszystko powinno się pozwolić”¹¹.

W efekcie, w wielu środowiskach szerzy się

„praktyka wspólnego zamieszkania przed ślubem, a nawet wspólnego zamieszkania bez zamiaru zawierania jakiegokolwiek związku instytucjonalnego”¹².

W wielu krajach dąży się do legalnego przyjęcia form życia wspólnego, opartych niemal wyłącznie na paradygmacie autonomii woli¹³. Także na gruncie

⁷ Ks. Kazimierz Świąś bada zmiany społeczno-kulturowe i ich wpływ na misję ewangelizacyjną Kościoła w Polsce; por. K. Świąś, *Aktualny kontekst społeczno-kulturowy jako zagrożenie dla wiary*, w: *Duszpasterstwo wobec kryzysu wiary*, W. Przygoda, K. Świąś (red.), Lublin 2013, s. 57-58.

⁸ FC 6.

⁹ Por. AL 33.

¹⁰ Por. K. Świąś, *Aktualne uwarunkowania nowej ewangelizacji w Polsce*, w: *Polskie drogi nowej ewangelizacji*, K. Świąś, D. Lipiec (red.), Lublin 2014, s. 46.

¹¹ AL 34.

¹² Tamże 53.

polskim znajdujemy przykłady podobnych postaw, przejawiających subiektywizm ocen moralnych. Widoczne są one w kwestiach dotyczących życia małżeńsko-rodzinnego, takich jak przyzwolenie na pożycie seksualne z jednym partnerem bez ślubu (31,8%), współżycie seksualne w okresie oficjalnego narzeczeństwa (44,8%), współżycie przed ślubem kościelnym (51,0%) oraz przyzwolenie na stosowanie antykoncepcji (47,6%) i zapłodnienie *in vitro*¹⁴.

Wobec szerzącego się zagrożenia indywidualizmem papież Franciszek zachęca chrześcijan do wzmoczonego wysiłku pogłębienia motywacji zawierania małżeństwa. Należy tak podchodzić do zawarcia małżeństwa, aby ludzie widząc nasze opowiadanie się za małżeństwem i rodziną

„byli bardziej gotowi do odpowiedzi na łaskę, jaką daje im Bóg”¹⁵.

Łączy się to z ważnym zadaniem duszpasterstwa rodzin, jakim jest przygotowanie do małżeństwa, które powinno być jednym z kluczowych priorytetów działania¹⁶. Ważne jest prowadzenie przygotowania do małżeństwa w sposób przemyślany. Szczególnie należy pamiętać o pozytywnym ukazywaniu celu, jakim jest jedność małżeństwa, łącząca się ze wzrastaniem w miłości i wymogiem wzajemnej pomocy. Papież słusznie zauważa, że cel ten pozostawał przez długi czas w cieniu przeakcentowanego obowiązku prokreacji¹⁷.

2. Niechęć do zakładania trwałej rodziny i rodzenia potomstwa.

Papież Franciszek zauważa i mówi wyraźnie o upadku kultury. Upadek ten przejawia się w tym, że nie promuje się miłości i poświęcenia, ale w ich miejsce pojawia się tak zwana „kultura tymczasowości”. Ujawnia się ona w szybkości, z jaką ludzie przechodzą z jednej relacji uczuciowej do innej, co w konsekwencji powoduje kruchość relacji osób, które mogłyby zawrzeć związek małżeński lub już go zawarły¹⁸. Taka zmienność decyzji oraz kierowanie się emocjami mogą świadczyć o niedojrzałości psychicznej i społecznej kandydatów do małżeństwa lub małżonków. Jak zauważa ks. Jacek Goleń:

„Dojrzałość do małżeństwa obejmuje dojrzałość fizyczną, psychiczną i społeczną (...) Dojrzałość psychiczna obejmuje dojrzałość w rozwoju umysłowym, uczuciowym i

---

¹³ Por. tamże.

¹⁴ Por. K. Świąś, *Aktualne uwarunkowania nowej ewangelizacji w Polsce*, w: *Polskie drogi nowej ewangelizacji*, K. Świąś, D. Lipiec (red.), Lublin 2014, s. 34.

¹⁵ Por. AL 35.

¹⁶ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin* (Warszawa 2003), w: <http://www.kodr.pl/upload/file/PDF/DYREKTORIUM%20do%202%20kor.pdf> (23.08.2016), 18; J. Goleń, *Motywy zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań narzeczonych*, Lublin 2013, s. 331.

¹⁷ Por. tamże; V. Galeone, *Małżeństwo wspólnotą życia i miłości*, w: *Dar ciała darem osoby. O przemilczanym wymiarze kryzysu więzi małżeńskiej*, P. Ślęczka (red.), Lublin 2005, s. 116-117; M. i C. Ritter, *Znak miłości i życia*, w: tamże, s. 27.

¹⁸ Por. AL 39; FC 6.

osobowościowym. Natomiast dojrzałość społeczna jest związana z gotowością do odpowiedzialnego pełnienia ról małżeńskich i rodzinnych oraz podjęcia pracy i utrzymania rodziny¹⁹.

Adhortacja *Amoris laetitia* podkreśla, że „żyjemy w kulturze, która wywiera na ludzi młodych presję, by nie zakładali rodziny ze względu na brak perspektyw na przyszłość”²⁰.

U podstaw takiego myślenia leżą różne powody. W krajach słabo rozwiniętych gospodarczo głównym motywem odkładania ślubu wydają się być problemy ekonomiczne, problemy z pracą oraz brak własnego mieszkania²¹. Na inne przyczyny, skłaniające młodych ludzi do odraczania i niezakładania rodziny, zwrócił już wcześniej uwagę papież Jan Paweł II wymieniając:

„błędne pojmowanie w teorii i praktyce niezależności małżonków we wzajemnych odniesieniach; duży zamęt w pojmowaniu autorytetu rodziców i dzieci; praktyczne trudności, na które często napotyka rodzina w przekazywaniu wartości; stale wzrastająca liczba rozwodów, pląga przerywania ciąży, coraz częstsze uciekanie się do sterylizacji; faktyczne utrwalanie się mentalności przeciwnej poczęciu nowego życia”²².

W adhortacji papież Franciszek z troską zauważa także małżonków doświadczających kryzysów małżeńskich, których przyczyn dopatruje się w nadmiernej afektywności (narcystycznej, niestałej, zmiennej), która nie sprzyja osiągnięciu dojrzałości. Wskutek tego

„Wielu jest tych, którzy mają tendencję do pozostawiania na wczesnych etapach życia emocjonalnego i seksualnego”²³.

Postawy takie skutkują wieloma kryzysami małżeńskimi oraz przekładają się na sposób ich rozwiązywania, często powierzchowny, bez odwagi cierpliwości, sprawdzenia, wzajemnego przebaczenia, pojednania, a także poświęcenia²⁴. Powierzchnowe podejście do kryzysów małżeńskich skutkuje porażkami, które dają początek nowym relacjom, parom, związkom, co stwarza złożone sytuacje rodzinne problematyczne z ludzkiego i chrześcijańskiego punktu widzenia. Natomiast w dalszym następstwie kryzys pary małżeńskiej może prowadzić do poważnych konsekwencji dla dorosłych, dzieci i społeczeństwa, a mianowicie do osłabienia więzi społecznych²⁵.

Dostrzeżona przez Jana Pawła II i Franciszka mentalność antynatalistyczna, została zdiagnozowana już wcześniej przez Pawła VI, który przestrzegał przed nią w encyklice *Humanae vitae*²⁶. Papież Franciszek również zwraca uwagę na ten problem powodowany przez globalną politykę „zdrowia reprodukcyjnego”

¹⁹ J. Goleń, *Motywy zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań narzeczonych*, Lublin 2013, s. 332.

²⁰ AL 40.

²¹ Por. tamże 40; 44.

²² FC 6.

²³ AL 41.

²⁴ Por. tamże.

²⁵ Por. tamże.

²⁶ Por. Paweł VI, Encyklika *Humanae vitae* (Rzym 1968), w: <http://www.kodr.pl/upload/file/PDF/Pawe%25%82%20VI%20Humanae%20vitae.pdf> (23.08.2016) /dalej: HV/, 2.

polegającą na propagowaniu, a czasem i zmuszaniu małżonków, do stosowania środków antykoncepcyjnych, sterylizacji, czy aborcji²⁷. Takie działania wywierają zgubny wpływ na małżeństwo i rodzinę, a głównym z dramatycznych skutków jest spadek liczby ludności²⁸. Mentalność antynatalistyczna ma swoje podłoże również w kryzysie ojcostwa, który oddziałuje negatywnie na relacje w małżeństwach i rodzinach²⁹.

3. Kryzys ojcostwa i brak szacunku dla kobiety.

O mężczyźnie papież Franciszek pisze, iż odgrywa on decydującą rolę w życiu rodzinnym, gdyż pełni naturalną rolę obrońcy i jest ostoją dla żony i dzieci. Natomiast jego nieobecność czyni ogromny wyłom w życiu rodziny³⁰. W Adhortacji znajdujemy stwierdzenie:

„Brak ojca poważnie naznacza życie rodzinne, wychowywanie dzieci oraz ich integrację w życie społeczne. Jego nieobecność może być fizyczna, emocjonalna, poznawcza i duchowa. Brak ten pozbawia dzieci odpowiedniego wzorca postawy ojcowskiej”³¹.

Św. Jan Paweł II w adhortacji apostolskiej *Redemptoris custos* wskazał, że mężczyzna może odczytywać prawdę o swoim powołaniu za przykładem św. Józefa. Na powołanie to składa się miłość małżeńska i rodzicielska: umiłowanie swej małżonki, Maryi, związanie się z Nią oblubieńczą i bezinteresowną miłością oraz przyjęcie Bożego wezwania i całkowite ofiarowanie siebie poprzez „małżeński dar z siebie”³². Integralnym wymiarem powołania mężczyzny jest także miłość rodzicielska i udział w wychowaniu, które czerpią swój wzór i moc od samego Boga. Papież-Polak stwierdził, że mocą daru Bożego św. Józef otaczał Jezusa całą naturalną miłością i czułą troskliwością ojcowskiego serca³³. Ukazywanie tych prawd w duszpasterstwie rodzin wydaje się konieczne w każdym czasie, a potrzebę tę wzmagają jeszcze występowanie kryzysu ojcostwa.

Nie sposób wyobrazić sobie rodziny bez miłującej, roztropnej, troskliwej żony i matki. W nauczaniu Kościoła wiele razy podkreślono godność i rolę kobiety w rodzinie, społeczeństwie i w Kościele³⁴. Papież Franciszek zauważa, że pomimo widocznych dużych zmian na lepsze, dotyczących praw kobiet w

---

²⁷ Por. AL 42.

²⁸ Por. tamże.

²⁹ Por. M. Gębka, *Trzy pytania o kryzys ojcostwa*, w: *Obrazy życia rodzinnego z perspektywy interdyscyplinarnej*, w: „Roczniki Socjologii Rodziny” XVII(2006), s. 131.

³⁰ Por. AL 55.

³¹ Tamże.

³² Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Redemptoris custos* (Rzym 1989), Kraków 1990, 19-20.

³³ Por. tamże 8.

³⁴ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (Rzym 1965), w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 1986, 9; 29; 49; 60; FC 22-24.

rodzinie, życiu społecznym i w życiu Kościoła, nie są całkowicie wyeliminowane niedopuszczalne praktyki³⁵. Wśród nich wylicza: przemoc wobec kobiet, molestowanie w rodzinie, niewolnictwo oraz inne wypaczenia. Także nadużycie męskiej siły jest oznaką tchórzliwej degradacji³⁶. Pośród innych form braku szacunku dla godności kobiety Papież wymienia macierzyństwo zastępcze oraz instrumentalizację ciała kobiecego w dzisiejszej kulturze medialnej³⁷. Taka rzeczywistość ma swoje złożone i wieloaspektowe przyczyny, które trudno rozwikłać bez ich dokładnej analizy i prewencyjnej działalności instytucji społecznych i Kościoła. Działalność ta jest także jednym z zadań duszpasterstwa rodzin.

Wyjściem, które papież Franciszek postrzega jako dzieło Ducha Świętego, jest uznanie i poszanowanie równej godności mężczyzny i kobiety:

„Równa godność mężczyzny i kobiety prowadzi nas do radości, że dochodzi do przezwyciężenia dawnych form dyskryminacji oraz że w łonie rodzin rozwija się wzajemne współdziałanie”³⁸.

Promocja współdziałania mężczyzny i kobiety opartego na pełnym poszanowaniu ich równości jest zatem właściwym kierunkiem duszpasterstwa i zaangażowania społecznego Kościoła.

4. Genderyzm.

Wyraźnie podkreślonym współczesnym wyzwaniem dla Kościoła i duszpasterstwa jest oddziaływanie teorii (ideologii) *gender*, która zaprzecza różnicy i naturalnej komplementarności mężczyzny i kobiety:

„Ukazuje ona społeczeństwo bez różnic płciowych i banalizuje podstawy antropologiczne rodziny. Ideologia ta wprowadza projekty edukacyjne i wytyczne legislacyjne promujące tożsamość osobistą i związki emocjonalne w całkowitym oderwaniu od różnic biologicznych między mężczyzną a kobietą. Tożsamość człowieka jest zdana na indywidualistyczny wybór, który może się również z czasem zmieniać”³⁹.

Znajomość tejże ideologii pozwala stwierdzić, że właściwym jej celem jest zniesienie tożsamości płciowej, bo dopiero wtedy indywiduum wyzwoli się od „dyktatury natury” i urzeczywistni pełną wolność wyboru i możliwość określania siebie w dowolny, zmienny w czasie sposób⁴⁰.

Jako szczególnie niepokojący, papież Franciszek postrzega fakt, że aktywiści ideologii *gender* roszczą sobie nieuprawnione aspiracje i starają się wpływać także na edukację dzieci:

---

³⁵ Por. AL 54.

³⁶ Por. tamże.

³⁷ Por. tamże.

³⁸ Tamże.

³⁹ Tamże 56.

⁴⁰ Por. G. Kuby, *Globalna rewolucja seksualna. Likwidacja wolności w imię wolności*, Kraków 2013, s. 75.

„Nie wolno zapominać, iż płeć biologiczną (sex) oraz rolę społeczno-kulturową płci (gender) można odróżniać, ale nie rozdzielać”⁴¹.

Innym problemem, jakiego Papież dotyka w tym miejscu jest współczesna możliwość manipulowania aktem poczęcia, jako niezależnym od współżycia płciowego między mężczyzną a kobietą:

„W ten sposób życie ludzkie i rodzicielstwo stały się czymś, co można tworzyć i niszczyć. Czymś w dużej mierze uzależnionym od życzenia osób lub par”⁴².

Konkluzja precyzyjnie odpowiada na wyzwanie, jakie stawia ideologia *gender*:

„Czym innym jest zrozumienie ludzkiej słabości i złożoności życia, a czym innym akceptacja ideologii, które domagają się oddzielenia od siebie nierozłącznych aspektów rzeczywistości. Nie popadajmy w grzech usiłowania zastąpienia Stwórcy. Jesteśmy stworzeniami i nie jesteśmy wszechmocni. Rzeczywistość stworzona nas uprzedza i trzeba ją przyjmować jako dar. Równocześnie jesteśmy wezwani do strzeżenia naszego człowieczeństwa, a to oznacza przede wszystkim akceptowanie i respektowanie go takim, jakim zostało stworzone”⁴³.

Omówione wyzwania duszpasterstwa rodzin nie wyczerpują wszystkich problemów zauważonych przez papieża Franciszka w Adhortacji *Amoris laetitia*. Osłabienie wiary i praktyk religijnych widzi, jako przyczynę osamotnienia osób i rodzin w ich trudnościach. Za jedną z największych bolączek obecnej kultury uważa samotność, będącą owocem braku Boga w życiu ludzi a skutkującą kruchością relacji, zaburzeniami uczuciowymi i przemocą w rodzinach⁴⁴. Jako paradygmatyczny znak działania Ducha Świętego dla współczesnego duszpasterstwa rodzin Franciszek postrzega troskę o osoby niepełnosprawne i rodziny migrantów, która ukazuje przeżywanie logiki miłosiernej akceptacji i integracji osób słabszych⁴⁵. Podkreśla potrzebę troski o osoby starsze oraz rodziny ubogie⁴⁶. Szczególną uwagę zwraca na problemy różnorodnych uzależnień w rodzinach oraz seksualnego wykorzystywania dzieci. Stwierdza, że staje się ono jeszcze bardziej szokujące, gdy pojawia się w rodzinach, szkołach i wspólnotach chrześcijańskich⁴⁷. Zauważając liczne wyzwania Papież dziękuje Bogu za to, że

„Wiele rodzin, które wcale nie uważają się za doskonałe, żyje w miłości, realizując swoje powołanie i rozwija się”⁴⁸.

Wyraża wdzięczność za to, że większość ludzi ceni relacje rodzinne, które pozwalają trwać w czasie i zapewniają drugiej osobie szacunek, a także za to, że wielu ludzi docenia moc łaski, jakiej doświadczają w sakramencie pokuty i pojednania oraz w Eucharystii, która pozwala im radzić sobie ze współczesnymi

---

⁴¹ AL 56.

⁴² Tamże.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ Por. tamże 43.

⁴⁵ Por. tamże 47.

⁴⁶ Por. tamże 46; 48-49.

⁴⁷ Por. tamże 45.

⁴⁸ Tamże 57.

wyzwaniami, jakie stoją przed małżeństwem i rodziną⁴⁹. Za cenne uważa też oferowanie przez Kościół przestrzeni towarzyszenia i poradnictwa w kwestiach związanych z rozwojem miłości, przewycięzania konfliktów i wychowywania dzieci. Stwierdza, że Kościół dostrzega w każdej sytuacji potrzebę głoszenia słowa prawdy i nadziei, a wielkie wartości małżeństwa i rodziny chrześcijańskiej odpowiadają na głębokie pragnienia i poszukiwania człowieka⁵⁰.

Bibliografia:

Franciszek, Adhortacja apostolska *Amoris laetitia* (Rzym 2016), w: http://w2.vatican.va/content/dam/francesco/pdf/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20160319_amoris-laetitia_pl.pdf (26.08.2016).

Galeone V., *Małżeństwo wspólnotą życia i miłości*, w: *Dar ciała darem osoby. O przemilczanym wymiarze kryzysu więzi małżeńskiej*, P. Ślęczka (red.), Lublin 2005, s. 115-127.

Gębka M., *Trzy pytania o kryzys ojcostwa*, w: *Obrazy życia rodzinnego z perspektywy interdyscyplinarnej*, w: „Roczniki Socjologii Rodziny” XVII(2006), s. 117-136.

Goleń J., *Motywy zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań narzeczonych*, Lublin 2013.

Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (Rzym 1981), w: http://www.kodr.pl/upload/file/PDF/Familiaris_consotrio.pdf (23.08.2016).

Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Redemptoris custos* (Rzym 1989), Kraków 1990.

Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin* (Warszawa 2003), w: <http://www.kodr.pl/upload/file/PDF/DYREKTORIUM%20do%20%20kor.pdf> (23.08.2016).

Kuby G., *Globalna rewolucja seksualna. Likwidacja wolności w imię wolności*, Kraków 2013.

Paweł VI, Encyklika *Humanae vitae* (Rzym 1968), w: <http://www.kodr.pl/upload/file/PDF/Pawe%C5%82%20VI%20Humanae%20vitae.pdf> (23.08.2016).

Ritter M. i C., *Znak miłości i życia*, w: *Dar ciała darem osoby. O przemilczanym wymiarze kryzysu więzi małżeńskiej*, P. Ślęczka (red.), Lublin 2005, s. 21-30.

Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (Rzym 1965), w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 1986, s. 537-620.

Święś K., *Aktualne uwarunkowania nowej ewangelizacji w Polsce*, w: *Polskie drogi nowej ewangelizacji*, K. Święś, D. Lipiec (red.), Lublin 2014, s. 21-56.

Święś K., *Aktualny kontekst społeczno-kulturowy jako zagrożenie dla wiary*, w: *Duszpasterstwo wobec kryzysu wiary*, W. Przygoda, K. Święś (red.), Lublin 2013, s. 57-78.

⁴⁹ Por. tamże 38.

⁵⁰ Por. tamże 57.

Summarium:**Виклики для душпастирства родин
у світлі апостольської адгортації *Amoris laetitia***

Цінність сім'ї в розумінні Папи Римського Франциска є ключовим елементом для майбутнього світу та Церкви. Автор статті аналізує навчання Папи на основі апостольської адгортації *Amoris laetitia*, де висвітлено актуальну ситуацію сімей, а також вказано на виклики, які стоять перед душпастирством родин. Папа звертає увагу на явище індивідуалізму, яке пов'язане з відкиненням Божої любові, що призводить до деформації подружніх і сімейних взаємин. Відважно говорить про занепад культури, проявом якого є відсутність заохочення до плекання любові та відданості, а як заміник появляється, так звана „культура тимчасовості”. Своєю увагою не оминає також кризи, яка торкнулася ролі чоловіка і батька в подружньо-сімейному житті. Важливим викликом для сучасної Церкви, на думку Папи, є тиск ідеології *gender* на суспільне життя та сексуальне виховання. Ця теорія заперечує різницю та природне взаємодоповнення чоловіка і жінки. Звертає також увагу на те, що послаблення віри та релігійної активності є причиною самоізоляції осіб та сімей у їхніх труднощах. Відсутність Бога в житті людей стає причиною самотності та слабкості взаємин, розладу почуттів та насилля в сім'ї. Окрім цього, Папа Франциск вказує на інші пасторальні виклики, які пов'язані з людьми похилого віку, бідними сім'ями, з сім'ями, члени яких мають вродженні або набуті вади здоров'я, а також на сім'ї мігрантів.

Андрій Ястремський

Ключові слова: сім'я, душпастирство родин, папа Франциск, виклики для душпастирства.

Nota o autorze:

Andriy YASTREMSKY – absolwent Instytutu Teologicznego im. Św. Józefa Bilczewskiego we Lwowie, prezes Akcji Katolickiej Archidiecezji Lwowskiej obrządku łacińskiego, doktorant w Instytucie Teologii Pastoralnej i Katechetyki na specjalizacji Duszpasterstwo Rodzin KUL w Lublinie, członek Polskiego Stowarzyszenia Pastoralistów. Obszary badawcze: problematyka duszpasterstwa rodzin. Zainteresowania: historia Kościoła katolickiego w ZSRR, badania dotyczące życia i działalności ks. Henryka Mosinga (artykuł pt. *Naśladowca świętego Pawła w Związku Radzieckim*, w „Ateneum Kapłańskie” 166/3/643(2016), s. 537-548) (ayastremsky-dr@ukr.net).